

AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO
im. Jerzego Kukuczki w Katowicach

Małgorzata Matyja, Małgorzata Domagalska

PODSTAWY
USPRAWNIANIA NEURORÓZWOJOWEGO
WEDŁUG BERTY I KARELA BOBATHÓW

Katowice 2011

Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki
w Katowicach

Małgorzata Matyja, Małgorzata Domagalska

**PODSTAWY
USPRAWNIANIA NEUROROZWOJOWEGO
WEDŁUG BERTY I KARELA BOBATHÓW**

Wydanie III

Katowice 2011

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	7
Rozdział 1	
NEUROFIZJOLOGICZNE PODSTAWY KONCEPCJI KARELA I BERTY BOBATHÓW	13
1.1 Studium zachowań ruchowych	14
1.2 Integracyjna funkcja mózgu.....	15
1.3 Prawidłowy mechanizm odruchu postawy (prawidłowy mechanizm antygravitacyjny).....	16
1.4 Wariantowość i zmienność rozwoju psychomotorycznego	20
1.5 Plastyczność mózgu.....	21
Rozdział 2	
KLINICZNE PODSTAWY ZABURZEŃ RUCHOWYCH POCHODZENIA OŚRODKOWEGO	22
2.1 Mózgowe porażenie dziecięce	22
2.2 Zaburzenia ruchowe pochodzenia ośrodkowego	23
2.3 Objawy kliniczne i postacię mózgowego porażenia dziecięcego	24
2.4 Neurorozwojowa interpretacja objawów mózgowego porażenia dziecięcego	26
2.4.1. Nieprawidłowy mechanizm odruchu postawy (nieprawidłowy mechanizm antygravitacyjny)	28
2.4.2 Klasyfikacja mózgowego porażenia dziecięcego	39
Rozdział 3	
ROZWOJOWE PODSTAWY POSTĘPOWANIA USPRAWNIAJĄCEGO	44
3.1 Teorie prawidłowego rozwoju psychomotorycznego	44

3.1.1	Teoria „rozwoju kamieni milowych”	45
3.1.2	Teoria rozwojowego potencjału sensomotorycznego.....	46
3.2	Mechanizmy prawidłowego przebiegu rozwoju psychomotorycznego	47
3.3	Koncepcje zdobywania i doskonalenia umiejętności ruchowych.....	50
3.3.1	Mechanistyczne koncepcje rozwoju motorycznego	51
3.3.2	Neurorozwojowe koncepcje rozwoju psychomotorycznego	51
3.3.3	Koncepcja edukacji sensomotorycznej.....	54
3.4.	Mechanizmy powstawania nieprawidłowych zachowań ruchowych.....	56
3.4.1	Deficyty rozwojowe	56
3.4.2	Nieprawidłowy mechanizm antygravitacyjy	58

Rozdział 4

	WYBRANE ZAGADNIENIA PRAWIDŁOWEGO ROZWOJU PSYCHOMOTORYCZNEGO	61
4.1	Rozwój aktywności odruchowej.....	62
4.1.1	Odruchy rdzeniowe	65
4.1.2	Odruchy opuszkowe	67
4.1.3	Inne automatyzmy ruchowe	70
4.1.4.	Reakcje nastawcze.....	71
4.1.5	Reakcje równowagi	73
4.1.6	Reakcje obronnego podporu.....	76
4.1.7	Odruchy przeobrażające się.....	77
4.2	Rozwój napięcia posturalnego	78
4.2.1.	Stadia rozwoju napięcia mięśniowego wg vojty	79
4.2.2	Neurorozwojowa koncepcja rozwoju napięcia posturalnego	81
4.2.3	Zagadnienia rozwoju napięcia posturalnego wg petö.....	84

4.3 Rozwój stabilizacji	85
4.4 Kształtowanie orientacji w linii środkowej ciała	88
4.5 Rozwój ruchów selektywnych	91

Rozdział 5

MECHANIZMY NIEPRAWIDŁOWEGO ROZWOJU PSYCHOMOTORYCZNEGO	94
5.1 Nieprawidłowa aktywność odruchowa	95
5.1.1 Toniczny odruch błędnikowy (TOB)	95
5.1.2 Asymetryczny toniczny odruch szyjny (ATOS)	96
5.1.3 Symetryczny toniczny odruch szyjny (STOS)	97
5.1.4 Dodatnia reakcja podparcia (d.r.p.)	98
5.2 Blokady funkcjonalne prawidłowego rozwoju	100
5.2.1 Blokada głowy i szyi	101
5.2.2 Blokada obręczy barkowej	103
5.2.3 Blokada obręczy biodrowej	103
5.3 Typy hipotonii posturalnej	104
5.3.1 Typ hipotoniczny I	107
5.3.2 Typ hipotoniczny II	112

Rozdział 6

DIAGNOSTYCZNE ASPEKTY KONCEPCJI NEUROROZWOJOWEJ	117
6.1 Wczesne wykrywanie zaburzeń ruchowych pochodzenia ośrodkowego	118
6.2 Diagnoza o charakterze rozwojowym	121
6.3 Ocena neurorozwojowa	125
6.3.1 Jakość wzorców motorycznych	126
6.3.2 Prawidłowe wyrównania posturalne oraz podstawowe wzorce posturalne	127
6.3.3 Napięcie posturalne	130

Rozdział 7

WSKAZANIA DO NATYCHMIASTOWEGO ROZPOCZĘCIA USPRAWNIANIA	140
---	------------

Rozdział 8

PODSTAWY USPRAWNIANIA NEUROROZWOJOWEGO ..	146
8.1 Metoda usprawniania neurorozwojowego	146
8.2 Zasady usprawniania neurorozwojowego	150
8.2.1 Podstawowe techniki normalizacji napięcia posturalnego - hamowanie i torowanie.....	153
8.2.2 Techniki specjalne stosowane w celu normalizacji napięcia posturalnego	156
8.3 Ramowy program usprawniania neurorozwojowego	160
8.4 Pielęgnacja neurorozwojowa	163
8.5 Postępowanie usprawniające w różnych typach mózgowego porażenia dziecięcego	165
8.5.1 Terapia dziecka ze spastycznością	165
8.5.2 Terapia dziecka z atetozą.....	166
BIBLIOGRAFIA	168